

Aristoteleio Panepistimio Thessalonikis
vastaan
Euroopan yhteisöjen komissio

EMOTR — Rahoitustuen peruuttaminen — Asetuksen N:o 4253/88
24 artikla — Arviointivirhe — Suhteellisuusperiaate —
Kohtuullinen käsittelyaika — Perustelut

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (kolmas
jaosto) 30.9.2003 II - 3994

Tuomion tiivistelmä

1. *Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus — Rakennerahastojen interventio — Kansallisen toiminnan rahoittamiseksi myönnetty yhteisön rahoitus — EMOTR:n rahoitustuen peruuttaminen sääntöjenvastaisuuksien vuoksi — Komission velvollisuus osoittaa, että hankkeen toteuttamisessa on tapahtunut sääntöjenvastaisuuksia — Tuensaajan velvollisuus osoittaa, että hanke on toteutettu sovellettavien määräysten mukaisesti — Komission velvollisuus esittää eri väitteet täsmällisesti menettelyn aloittamiskirjeessä — EMOTR:n rahoitustukea bakeviin henkilöihin ja tällaista tukea saaviin henkilöihin kohdistuva tiedonanto- ja lojaalisuusvelvollisuus (Neuvoston asetuksen N:o 4253/88 24 artikla)*

2. *Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus — Rakennerahastojen interventio — Kansallisen toiminnan rahoittamiseksi myönnetty yhteisön rahoitus — EMOTR:n rahoitustuen peruuttaminen sääntöjenvastaisuuksien vuoksi — Kansallisen hankkeen yhteisrahoitus yhteisön varoista ja kansallisista varoista — Tuen peruuttamis­ päätöksen oikeudellinen viitekehys — Yhteisön oikeus — Perustelemista sillä, että hanke on toteutettu kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ei voida hyväksyä (Neuvoston asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohta)*

3. *Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus — Rakennerahastojen interventio — Yhteisön myöntämä rahoitus — Komission oikeus vaatia yhteisön tuen saajilta lisätietoja näiden jo toimittamien tietojen lisäksi*

4. *Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus — Rakennerahastojen interventio — Yhteisön myöntämä rahoitus — EMOTR:n rahoitustuen peruuttaminen sääntöjen­ vastaisuuksien vuoksi — Komission velvollisuus antaa tuensaajalle tarkempia tietoja tositteista ja lisäselvityksistä, joita tämän on toimitettava (Neuvoston asetuksen N:o 4253/88 24 artikla)*

5. *Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus — Rakennerahastojen interventio — Yhteisön myöntämä rahoitus — EMOTR:n rahoitustuen peruuttaminen sääntöjen­ vastaisuuksien vuoksi — Komissiolla ei ole velvollisuutta tarkistaa toimenpiteen tosiasiallista toteuttamista (Neuvoston asetuksen N:o 4253/88 24 artikla)*

6. *Yhteisön oikeus — Periaatteet — Suhteellisuusperiaate — EMOTR:n rahoitustuen peruuttaminen sääntöjenvastaisuuksien vuoksi — Tuen peruuttamisesta tehdyn päätöksen osittainen virbeellisyys arviointivirheen vuoksi — Päätöksen kumoaminen kokonaisuudessaan — Komission velvollisuudet arvioituna suhteellisuusperiaatteen nähden (EY 233 artikla; neuvoston asetus N:o 2052/88 ja neuvoston asetuksen N:o 4253/88 23 artikla)*

7. *Taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus — Rakennerahastojen interventio — Yhteisön myöntämä rahoitus — Rahoitustuen peruuttamista koskeva menettely — Komission velvollisuudet — Toimiminen kohtuullisessa ajassa — Arviointiperusteet — Rikkominen — Seuraukset (Neuvoston asetuksen N:o 4253/88 24 artikla)*

1. Vaikka komission on rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen N:o 2052/88 soveltamisesta annetun asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan mukaisen menettelyn yhteydessä osoitettava hankkeen aiheellisen tutkimuksen jälkeen sellaisten hankkeen toteuttamiseen liittyvien sääntöjenvastaisuuksien olemassaolo, joiden vuoksi tuen peruuttaminen on perusteltua, tuensaajan tehtävänä on kuitenkin toteuttaa hanke sellaisena kuin se on hyväksytty ja varmistaa tuen myöntämisedellytysten täydellinen noudattaminen sellaisina kuin ne sisältyvät tuen myöntämispäätökseen ja sen liitteisiin. Mikäli komissio löytää tutkimuksessaan seikkoja, jotka viittaavat tällaisten sääntöjenvastaisuuksien olemassaoloon, tuensaajan on näin ollen kyettävä osoittamaan, että hanke on toteutettu täysin sovellettavien määräysten ja erityisesti tuen myöntämispäätöksen mukaisesti. Sen on erityisesti osoitettava toteutuneiden kulujen todenperäisyys, niiden välitön yhteys hankkeeseen liittyviin eri toimenpiteisiin sekä näiden kulujen asianmukaisuus hankkeen tavoitteisiin nähden.

Tässä yhteydessä menettelyn aloittamiskirjeellä on ensiarvoisen tärkeä merkitys. Komission on tässä hallinnollisen menettelyn vaiheessa näet esitettävä tutkimuksensa perusteella riit-

tävän täsmällisesti hankkeen toteuttamiseen liittyvät eri väitteet, jotta tuensaaja kykenee esittämään edellä kuvatut todisteet.

Tätä tarkoitusta varten tuensaajan on sitä sitovan lojaalisuusvelvollisuuden ja hankkeen toteuttamista yhteistoiminnan ja keskinäisen luottamuksen hengessä koskevan velvollisuuden mukaisesti toimitettava komissiolle kaikki todisteet ja selvitykset, joita se pitää tarpeellisina komission esittämien epäilyjen hälventämiseksi, kun otetaan huomioon hankkeen erityispiirteet ja tuen myöntämispäätöksen liitteissä esitetyt rahoituksen edellytykset. Yhteisön tuen hakijoiden ja saajien on varmistettava, että ne toimittavat komissiolle luotettavia tietoja, jotka eivät ole omiaan johtamaan komissiota harhaan, sillä muuten käyttöön otettu valvonta ja todistejärjestelmä, jonka avulla voidaan tarkistaa, ovatko tuen myöntämisedellytykset täyttyneet, ei voi toimia asianmukaisesti.

Tutkittaessa yhteisön rahoitustuen peruuttamisesta tehdyn päätöksen laillisuutta on näin ollen arvioitava myös, onko tuensaaja täyttänyt velvollisuutensa toimittaa komissiolle kaikki todisteet ja selvitykset, jotka se saattaa katsoa tarpeellisiksi hankkeen asianmukaisen toteuttamisen selvittämisek-

si, kun otetaan huomioon hankkeen erityispiirteet ja tuen myöntämispäätöksen liitteissä esitetyt rahoituksen edellytykset.

3. Komissiolla on oikeus vaatia yhteisön rahoitustuen saajilta lisätietoja näiden jo toimittamien tietojen lisäksi, mikäli se pitää niitä tarpeellisina hankkeen asianmukaisen toteuttamisen osoittamiseksi.

(ks. 47—50 kohta)

2. Vaikka hanke, jonka nimenä on ”Tulipalojen tuhoamien metsien nopeaa uudelleenistuttamista Kreikassa koskeva koehanke”, oli osittain rahoitettu myös kansallisilla varoilla ja siihen sovellettiin tästä syystä kansallista lainsäädäntöä, oikeudellinen viitekehys, johon yhteisön rahoitustuen peruuttamisesta tehty päätös kuuluu, on yhteisön oikeudessa vahvistettu viitekehys eli erityisesti rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen N:o 2052/88 soveltamisesta annetun asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan 2 kohta ja tuen myöntämispäätös. Yhteisön tuen saaja ei siten voi tyytyä vetoamaan komissiota vastaan siihen, että se on toteuttanut hyväksytyin hankkeen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

(ks. 51 kohta)

Koska tuensaaja on vastuussa hankkeen hallinnoinnista, se on lähtökohteisesti parhaiten tietoinen siitä, mitä tietoja sen täytyy toimittaa komissiolle kyetäkseen perustelemaan hankkeeseen kirjatut kulut. Mikäli komissio erityistilanteessa katsoo tarvitsevänsä täsmällisempiä tietoja kuin sille oli jo toimitettu kyetäkseen tutkimaan hanketta asianmukaisesti, sen on ilmoitettava tästä tuensaajalle riittävän konkreettisella tavalla, jotta tuensaajalla on ennen menettelyn päättämistä ja tuen peruuttamista mahdollisuus toimittaa ne komissiolle.

(ks. 112, 113 ja 116 kohta)

4. Se, että yhteisön varoista rahoitetussa hankkeessa työskentelevän henkilön työopimuksessa mainitut tehtävät ja tehtävät, joita kyseinen henkilö on todellisuudessa suorittanut ja joita koskevat kulut on kirjattu, eivät vastaa toisiaan, ei muodosta kiistatonta näyttöä rakennerahastojen päämääristä ja

tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen N:o 2052/88 soveltamisesta annetun asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa tarkoitetun sääntöjenvastaisuuden olemassaolosta.

Komissio ei voi pätevästi arvostella yhteisön rahoitustuen saajaa siitä, että tämä ei ole toimittanut sille asiakirjoja, joiden perusteella yhteisön varoista rahoitetussa hankkeessa työskentelevän henkilön virkamatkakuluja voitaisiin pitää hankkeen tavoitteisiin nähden perusteltuina, antamatta tarkempia tietoja tositteista ja lisäselvityksistä, joita tuensaajan olisi pitänyt toimittaa.

(ks. 132 ja 138 kohta)

5. Rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen N:o 2052/88 soveltamisesta annetun asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa, jossa säädetään, että komissio voi päättää rahoitustuen takaisinperimisestä, mikäli kyseisen artiklan 2 kohdan mukaisesti ”tutkimus paljastaa epä-

säännöllisyyksiä tai sellaisen huomattavan muutoksen, jolle ei ole pyydetty komission hyväksyntää ja joka vaikuttaa toiminnan tai toimenpiteen laatuun tai niihin olosuhteisiin, joissa ne pannaan täytäntöön”, viitataan nimenomaisesti rahoitetun toiminnan täytäntöönpanon olosuhteisiin liittyviin sääntöjenvastaisuuksiin, jotka sisältävät myös sääntöjenvastaisuudet sen hallinnoinnissa.

Tästä seuraa, että ei voida väittää, että asetuksen N:o 4253/88 24 artiklan mukaisia seuraamuksia voitaisiin soveltaa ainoastaan siinä tapauksessa, että rahoitettua toimintaa ei ole toteutettu lainkaan tai se on toteutettu vain osittain.

Näin ollen asetuksen N:o 4253/88 24 artiklaa ei voida tulkita siten, että kun komissio toteaa huomattavia sääntöjenvastaisuuksia toiminnan hallinnoinnissa, sen pitäisi ennen tuen peruuttamista tutkia kaikissa tapauksissa, onko hanke käytännössä toteutettu vai ei.

(ks. 205—208 kohta)

6. Kun otetaan huomioon yhteisön myöntämien rahoitustukien luonne, velvollisuus noudattaa tuen myöntämispäätöksessä esitettyjä rahoituksen edellytyksiä on, samalla tavoin kuin asianomaisen hankkeen aineellista toteuttamista koskeva velvollisuus, yksi tuensaajan olennaisista sitoumuksista ja näin ollen yhteisön tuen myöntämisen edellytys.

Kun komissio toteaa, että yhteisön tuensaaja on kirjannut kyseessä olevaan hankkeeseen kuluja, joiden osalta se ei ollut osoittanut välitöntä yhteyttä hankkeeseen eikä kulujen asianmukaisuutta, komissiolla on oikeus peruuttaa myönnetty tuki. Komissio voi näet tällaisessa tilanteessa kohtuudella katsoa, että mikä tahansa muu seuraamus kuin tuen täydellinen peruuttaminen ja EMOTR:n maksamien summien palauttaminen saattaisi kannustaa petokseen, kun mahdollisilla tuensaajilla olisi houkutus korottaa keinotekoisesti hankkeeseen kirjattavien kulujen määrää välttääkseen yhteisrahoitusvelvollisuutensa ja saadakseen EMOTR:lta tuen myöntämispäätöksessä vahvistetun tuen enimmäismäärän tai antaa vääriä tietoja tai salata tiettyjä tietoja saadakseen tuen tai lisätäkseen haettavan tuen määrää, kun vaarana olisi vain se, että tätä tukea alennettaisiin sille tasolle, joka sen olisi pitänyt olla tuensaajan todellisten kulujen perus-

teella ja/tai tuensaajan komissiolle toimittamien paikkansapitävien tietojen perusteella.

Tilanteessa, jossa kumotaan kokonaisuudessaan yhteisön tuen peruuttamisesta tehty päätös, vaikka kyseisestä päätöstä rasittavat arviointivirheet ainoastaan eräiden siinä esiin tuotujen sääntöjenvastaisuuksien osalta, komission tehtävänä on EY 233 artiklan mukaisesti ratkaista sen perusteella, mitä näiden sääntöjenvastaisuuksien osalta on todettu, suhteellisuusperiaatetta noudattaen, onko tuen peruuttaminen syytä pitää voimassa vai onko hankkeen osalta toteutettava jokin toinen toimenpide.

(ks. 220 ja 222—226 kohta)

7. Rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen N:o 2052/88 soveltamisesta annetun asetuksen N:o 4253/88 24 artiklassa ei säädetä erityisistä määräajoista, joita komission täytyisi noudattaa rahoitustuen peruuttamista koskevan menettelyn yhteydessä.

Se, että komission on tehtävä päätökset kohtuullisessa ajassa hallinnollisen menettelyn päätteeksi, on yhteisön oikeuden yleinen oikeusperiaate, ja tämän hallinnollisen menettelyn keston kohtuullisuutta on arvioitava tapauskohtaisesti ja arvioinnissa on otettava huomioon muun muassa asiayhteys, komission käyttämät eri menettelyvaiheet, asian vaikeusaste sekä asian merkitys eri osapuolille.

Vaikka kohtuullisen käsittelyajan noudattamista koskevan periaatteen loukkaaminen osoitettaisiinkin toteennäytetyksi, se ei kuitenkaan ole peruste riidanalaisen päätöksen automaattiselle kumoamiselle.

(ks. 228—230 ja 233 kohta)